

KÖY HİZMETLERİNİ KAPATMA TASARISI T.B.M.M. GÜNDEMİNDE

Bedri TEKİN / YAPI YOL-SEN Genel Sekreteri

AKP Hükümeti, Ekim ayında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasını öngören bir yasa tasarısını TBMM'ye sundu.

Yasa Tasarısı 'nda yer alan hükümlere göre;

(1) Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM) kapatılmaktadır.

(2) Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün merkez örgütü ve personeli Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na, bölge ve taşra örgütüyle personeli il özel idarelerine (İstanbul ve Kocaeli'nde Büyükşehir Belediyelerine) devredilmektedir. Devir işlemi, yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde tamamlanacaktır.

Tasarı ile

(1) Tarımsal arazilerin kullanımına izin verme yetkisi,

(2) Toprak koruma ve arazi toplulaştırması yetkisi,

(3) Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının yönetimi yetkisi,

(4) Köy yolları, köy içme suyu ve kanalizasyon sistemleri yapımı yetkisi,

81 ayrı yerel idareye, il meclislerine terk edilmektedir.

AKP Hükümeti, 5 Nisan 2003 tarihinden beri Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun tasarısıyla gerçekleştirmek istediği düzenlemeleri bu kez parça, parça yürürlüğe sokarak yapmaya çalışmaktadır.

Kapatılmak istenen Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü;

Köy ve bunlara bağlı yerleşim birimlerinin yollarını yapmak,

Bu yerleşim birimlerini yeterli ve sağlıklı içme suyuna kavuşturmak,

Toprak ve su kaynaklarını geliştirmek ve yararlı hale getirmek, bu amaçla çiftçilere kredi vermek, teknik yardım projeleri hazırlamak,

Köy içi sosyal tesisleri yapmak, evini yapan vatandaşlara konut kredisi vermek,

Yurtdışından ülkemize göç eden soydaşlarımıza iskan sağlamak,

Sulama ve hayvan içme suyu temini amacıyla

gölet, bent, kanal gibi tesisler yapmak ve toprak muhafaza tedbirleri vermek,

Arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri ve çeşitli drenaj tesisleri yapmak,

Toprak ve su kaynaklarının geliştirmesi ile ilgili araştırma çalışmaları yapmak

şeklinde özetleyebileceğimiz hizmetleri yerine getirmektedir.

Köyişleri Bakanlığı'nın kuruluşuna kadar, bu hizmetler il özel idareleri tarafından yerine getirilmekteydi. Yol Su Elektrik (YSE) Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu 1965 yılında ülkemizdeki 36.500 köyden sadece 17.000 köyün yolu vardı ve toplam yol ağı 32.000 km idi, günümüzde ise yolu olmayan köy kalmamıştır ve toplam yol ağı da yaklaşık 300.000 km ye çıkmıştır. Karayolları Genel Müdürlüğü yol ağının 60.000 km olduğu göz önüne alınır-sa yapılan işin önemi daha iyi anlaşılacaktır

Kış aylarında yürütülen "kar mücadele çalışmaları" ile köy yolları sürekli ulaşımaya açık tutulmaktadır. 8 Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim kapsamında yürütülen "Taşımali Eğitim" için köy yolları her mevsim ulaşımaya açık tutulmaktadır.

1965 yılında toplam 65.277 ünitenin 18.183 adedinde yeterli ve sağlıklı içme suyunun olmasına karşın, 2001 yılında 76.417 yerleşim ünitesinin 66.295 adedine içme suyu götürülmüş ve bu ünitelerin %52'si de şebekeli sistem içme suyuna kavuşturulmuştur.

Ülkemizde sulamaya açılabilir 8,5 milyon hektar alanın 2,9 milyon hektarı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü görev sahası içerisinde yer almakta olup bunun 1 milyon 247 bin hektarlık alan (%43) sulamaya açılmıştır.

Ayrıca, 963.234 hektar alanda tarla içi geliştirme hizmetleri, 328.182 hektar alanda drenaj ve toprak ıslahı, 365.055 hektar alanda toprak muhafaza çalışmaları, 290.935 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2.498 adet hayvan içme suyu göleti yapılmıştır.

Ülke arazi varlığı ile ilgili çalışmalar yapılarak arazi sınıfları, toprak özellikleri ve kullanma duru-

munu gösteren 1/25.000 ölçekli toprak haritaları ve İl Arazi Varlığı kitapları yayımlanmış, bu konudaki dünyadaki gelişmelere paralel olarak standart belirleme, geliştirme ve güncelleme çalışmaları sürdürülmektedir.

Genel Müdürlük bünyesinde bulunan Araştırma Enstitüleri'nde yapılan çalışmalar sonucunda "toprak ve su kaynakları yönetimi" konusunda 1493 araştırma projesi yürütülmüştür.

10.000 civarında iskan konutu yapılmış, yine 10.000 civarında sosyal ve ekonomik tesis hizmete açılmış, konut kredisi verilmek suretiyle 10.500 iskan konutu yaptırılmıştır. 1923 yılından günümüze kadar dış ülkelere gelen 442.000 aile ülkenin çeşitli yerlerine iskan edilmiştir.

Tüm bu hizmetleri gerçekleştiren Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün bütçe içerisindeki payı önemli ölçüde azaltılmıştır. 1990 yılında bütçeden aldığı pay %3,06 iken bu oran 2001 yılında %1,62 ye düşürülmüştür. Bu azalmaya karşın Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kırsal kesimde yaşayan ülke nüfusunun %35'lik bölümüne birçok hizmeti götürmeye çalıştığı düşünüldüğünde bu bütçenin son derece yetersiz olduğu görülecektir. Bir mukayese yapıldığında Köy Hizmetleri, Karayolları ve DSİ'nin 2002 yatırım tutarı toplam 1,5 milyar dolardır. Yani 40 bin köye 30 milyon köylüye verilen hizmet, 70 milyon yurttaşın yol ve su hizmetlerinin maliyeti 1,5 milyar dolardır. Bu miktar batık bankalara aktarılan paranın, Sayıları birkaç bini bulanların devletten aldıkları faiz gelirinin yanında sözü bile edilecek miktarda değildir.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde 1984'te 10.240 olan memur kadro sayısı, 1994'te 7.305'e indirilmiştir. 2004 yılı itibarıyla Köy Hizmetleri'nde görev yapan memur sayısı 6.000 dir. İşçi sayısı 1985-1996 yılları arasında siyasi iktidarların tercihlerine bağlı olarak 70.000 ile 80.000 arasında değişmiştir. Bu sayı 1997'de 68.344'e, 2000 yılında 51.533'e ve 2001 yılında da 49.941'e düşürülmüştür.

Köy hizmetleri bünyesindeki makine parkı 1990'da 28.002 adet iken, 2000 yılında 21.970 adete ve 2004 yılında ise 16.000 adete çekilmiştir.

Devlet bütçesinden yatırımlar için ayrılan ödeneklerin azalması, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün elindeki makine ve personel kaynaklarının önemini arttırmıştır. Bir adet hayvan içme suyu göletinin 2001 yılı birim fiyatlarına göre maliyeti 50 milyar TL ve

100 adet hayvan içme suyu göletinin maliyeti 5 trilyon TL dir. Köy Hizmetleri kendi makine parkı ve personel gücünü kullanarak 5 trilyon TL maliyetindeki 100 adet göleti sadece 150 milyar TL ödenekle gerçekleştirmektedir.

Tasarıyı gündeme getirenler; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce yerine getirilmesi gereken işlerin, müteahhitlerce yapıldığını dolayısıyla Köy Hizmetleri'nde atıl kapasite bulunduğunu söylemektedirler. Emanet işlerin azaltılarak işlerin özel kişi ve kuruluşlara yaptırılması da bir özelleştirme yöntemidir. Köy Hizmetlerinde yapılan işler, müteahhitlere ve taşeronlara yaptırılarak kurumun içi boşaltılmaktadır.

KHGM'nde işaret edilen 'atıl kapasite' varsa bu, KHGM'nün bir devlet kurumu olmasından değil, doğrudan doğruya özelleştirme ve taşeronlaşma politikasının uygulanmasındandır. Verimsiz olan, kaynakların israfına yol açan ve kamu hizmetlerinin görülmesini engelleyen, özelleştirme ve taşeronlaştırma politikasının kendisidir. Müdahale edilmesi gereken nokta burasıdır.

Tasarı gerekçesinde; merkezi planlamanın, bu kuruluşların kurulduğu dönemdeki şartlarda uygun olabilirdi, ancak bugün dönem değişmiştir. Artık, bu faaliyetlerin mahalli idareler tarafından yerine getirilmesi, hem mahallin ihtiyaçlarına uygun çözüm yollarının bulunmasını kolaylaştıracığı hem de atıl kapasitenin kullanılması sağlanarak verimliliğin artırılacağı söylenmektedir.

Oysa, KHGM tarafından yürütülen işler "mahalli müşterek ihtiyaçlar"a değil, ulusal-ortak hedeflere ilişkin işlerdir. Türkiye'de, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı verilerine göre, kırsal alanda 35.014 adet köy ve 40.617 adet köy-bağlı olmak üzere toplam 75.631 adet yerleşim ünitesi vardır. Bunlarda toplam 14,1 milyon kişi yaşamaktadır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kasabalara da hizmet götürdüğünden, hizmet sunulan nüfus sayısı 25 milyona yaklaşmaktadır.

KHGM'nün üstlendiği görev ve hizmetler, tasarıda anlatılan "küçük" ve "yerel" işler değildir. Tam tersine, KHGM, "ulusal" ve "büyük" işlerin örgütüdür.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

- Ülke topraklarının hangi amaçlarla nasıl ve kimlerce kullanılacağına karar veren;

- *Tarımsal amaçlı nüfus yerleştirme gibi son derece hassas nüfus işlerine yönelik işler yapan;*

- *Hiçbir yerel grubun uhdesine geçiremeyeceği yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının halkımızın gereksinimleri doğrultusunda kullanılmasını yöneten;*

- *Yerel çıkar gruplaşmalarının etkisiyle bir başka nüfus grubunu cezalandırma amacıyla kullanılabilen yol açma ve yol güvenliğini sağlama işlerini yürüten bir kurumdur.*

KHGM tarafından yapılan işler basit müteahhitlik işleri değil, yaşamın en temel kaynaklarının, toplumun barış içinde yaşaması için zorunlu olan adaletli ve dengeli biçimde kullanıma sunulması ile ilgili işlerdir. KHGM işleri, bu nedenle ulusal nitelikli işlerdir. Bu nedenle devlet eliyle yürütülen işlerdir.

KHGM'nü kapatmayı amaçlayan tasarının dile getirilmeyen gerçek gerekçeleri, yürütülen kamu reformları bütününe bağlı olarak ortaya konulan gerekçelerdir. Yani asıl gerekçe; KHGM personelini devir görüntüsü altında tasfiye etmek ve toprak ve su varlığını kamu malı olmaktan çıkarmak ve özel mal haline getirmektir.

Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, OECD, Avrupa Birliği gibi kuruluşlar, toprak ve su kaynaklarını birer toplumsal değer değil, ekonomik değer olarak tanımlamaktadırlar. Ekonomik değer, toprak ve suyun ticari meta olarak piyasada alınıp satılır hale getirilmesi demektir. Toprak ve su, kamu malı olmaktan çıkarılarak özel mülkiyet konusuna dönüştürülmek istenmektedir. KHGM'nün yerel idarelere devri, bu varlıkların üzerinde kamu hukuku-

nun geçerliğine son verecek, hızlı bir özel mülkiyete dönüştürme sürecini başlatma olanağı yakalamak demektir. Toprak ve su kaynakları üzerinde baskın durumda olan "devletin hüküm ve tasarrufu altında olan topraklar" ile "umumi sular" statüleri daraltılacaktır. Bölgesel ve yerel idareler ile özel mülk sahipliğine mülkiyet tescilleri gerçekleştirilecektir. Böylece, tüm toprak ve su kaynakları piyasa koşullarına göre alınıp-satılır hale getirilecektir.

Bu nedenle KHGM'nün kapatılmasına karşı çıkmak, herhangi bir kuruluşu ve çalışanların haklarını savunmanın ötesinde ülkenin geleceğini savunmak demektir.

SONUÇ

Toprak, su ve yol ağımız; halkın gereksinimlerini esas alan, merkezi planlama çerçevesinde kamu yararı için yönetilmelidir.

Ülkenin kıt kaynaklarıyla yaratılan uzmanlık örgütlerinin, uzman personelin, uzman iş görme usullerinin yok edilmesi önlenmelidir.

Taşeronlaştırma uygulamasına son verilmelidir.

Toprak ve su kaynaklarının yönetimine ilişkin yağmacı kurallar kaldırılmalı, tüm ilgili yasa ve yönetmelikler kamu yararı doğrultusunda işleyecek hükümler temelinde yeniden hazırlanmalıdır.

Toprak, su ve yol ağlarımız, küresel-ulusal-yerel çıkar ittifaklarına karşı; bunların politikalarına karşı korumaya alınmalıdır.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün yerelleştirilme adı altında yok edilmesi durdurulmalı, Kurum için yeterli ödenek ve yeterli araç-gereç sağlanmalıdır.

20 Kasım 2004 tarihinde Ankara'da yapılan "Sosyal Devlet-Sosyal Adalet" mitinginde Odamız pankartı altında alanlardaydık.